

ПОЛИТИКА ИНДИЈСКИХ КАСТИ КАО УЗРОК САВРЕМЕНИХ СУКОБА

POLITICS OF INDIAN KASTS AS CAUSE OF MODERN CONFLICT

Мр Милан Цветановић*, Растислав Стојсављевић*, Борис Катанић*

РЕЗИМЕ: Предмет овог рада биће систем касте у Индији и њихов утицај на живот људи. Задатак је да се читаоцу приближи овај интересантан феномен који је стар 2000 година. Овај систем има велики утицај на живот људи иако је законом забрањен. Млађе генерације у Индији (60% индијске популације је млађе од 30 година) желе да раскину са кастама, верским, етничким, језичким и другим деобама, и сматра их заосталим. Управо због појаве кастинског система, како у прошлости тако и у садашњости долазило је до сукоба.

Кључне речи: Индија, кастински систем, социјалне тензије, конфликти.

ABSTRACT: The subject of this paper will be caste system in India and their impact on people's lives. The task is to close to reader this interesting phenomenon, which is 2000 years old. This system has great impact on people's lives even though the law prohibited. The younger generations in India (60% of Indian population is younger than 30 years) want to break with caste, religious, ethnic, linguistic and other divisions, and considers them lagging. Precisely because of the caste system, in the past and at present there were conflicts.

Key words: India, caste system, social tensions, conflicts.

ГЕОГРАФСКА СЛИКА ИНДИЈЕ

Индија је пространа јужноазијска држава на коју излазе Хималаји, најмлађи и највиши планински масив на свету, на крајњем северу. Велика низија која креће из основе Хималаја и из које потичу Инд и Ганг, један је од најплоднијих региона на свету и један од најнасељенијих региона у Индији. Јужно од Хиндустанске низије се налази Деканска висораван, стари пљоснати масив који се пружа скоро до океана.. У основи, Индија има четири годишња доба:

* Универзитет у Новом Саду, Природно-математички факултет, Департман за географију, туризам и хотелијерство, Трг Доситеја Обрадовића 3, Нови Сад; www.dgt.uns.ac.rs

ветровито, топло, кишовито и суво. Количина падавина се мења од, 100 mm у пустињама на северозападу до 10.000 mm у подножју Хималаја где се и налазе најпознатији региони чаја у свету. У алувијалној равни реке Ганг успева пиринач и шећерна трска.

Површина Индије је 3.287.590 km² а број становника износи 1.065.070.607 по проценама за 2009.годину. Дужина копнене границе је 14.103 km. У значајне природне карактеристике спадају: највиши врх – Нанда Деви (7817m), најдуже реке- Брамапутра (кроз Индију- 2900km), Ганг (2506km). Највећи градови су Мумбај (12.916.600), Њу Делхи (главни град- 20.095.200), Калкута (5.066.600) итд.

Званични језици су хинди и енглески, а у неким областима бенгалски, телугу, тамилски, урду, гуџаратски, орија, панџаби, асамски, санскрит итд.

Индија по државном уређењу је савезна република са дводомним парламентом. Етничка структура је следећа: Индоевропски народи- 72%, Драви-ди-25%, Монголи и остали- 3%.

Ако посматрамо кретање броја становника Индије видимо да се у протек-лих стотину година оно увећало за скоро 5 пута (Јаћимовић, 1984).

Религијска структура: Хиндуисти— 80%, Муслимани— 14%, Хришћани— 2,4%, Сики— 2%, Будисти— 0,7% и остали 0,9%. Очекивано трајање живота је за мушкарце 62,2 године, а за жене 63,5 године. Чак 72% становништва живи на селу.

Валута је индијска рупија која вреди 100 паиса.

Карта 1. Административна подела Индије

Map 1 – Administrative partition of India

Извор: www.mayukhi.com, Размер: 1cm = 200km

Значајни ресурси: угаљ, гвожђе, манган, бакар, сумпор, титанијум, хром, природни гас, дијаманти, нафта, кречњак, чај, кафа, каучук, бибер, какао, итд. Незапосленост је велика, преко 50%.

Државе: Андра Прадеш, Аруначал Прадеш, Асам, Бихар, Чатисгар, Гоа, Гударат, Харајана, Химачал Прадеш, Џаму и Кашмир, Џарканд, Карнатака, Керала, Маджа Прадеш, Махараштра, Манипур, Мегалаја, Мизорам, Нагаланд, Ориса, Пенџаб, Раџастан, Сиким, Тамил Наду, Трипура, Утар Прадеш, Утаранчал и Западни Бенгал.

Територије: Анданамска и Никобарска острва, Чандигар, Дадра и Нагар Хавели, Даман и Диу, Лакадиви, Делхи и Пондишери.

ПОРЕКЛО, ИСТОРИЈА И КЛАСИФИКАЦИЈА КАСТА

Кастински систем обично везујемо за Индију, међутим у свету облик ове друштвене хијерархије је присутан у Сенегалу, Нигерији, Јемену, Непалу, па чак и у Јапану (New Internationalist, 2005).

Око 1500. године пре нове ере, Аријевци, један од индоевропских народа, продрли су из данашњег Ирана на Индијски подконтинент. Они су успоставили доминацију над Дравидима који су били немоћни да их зауставе. Донели су свој индоевропски језик, санскрит. Аријевци су хтели да очувају свој идентитет и обичаје, па су успоставили тврд социјални систем базиран на издвајању по боји коже, позицији у друштву, богатству, занимању, религији. Овај систем је базиран на подели рада у примитивном друштву. Друштво је било подељено на касте:

1. Брамани – свештеници и учитељи били су на врху друштвене пирамиде. Они су тумачили верске списе и вршили ритуале; високо образовање им је омогућило да раде правне и судске послове; Брамани су обављали све важне послове у држави;
2. Кшатрије – ратници, владари и њихове породице које су владале државом;
3. Ваишје – слободно аријевско становништво, трговци;
4. Шундре – земљорадници, ово је било покорено дравидско становништво које је радило најтеже послове. Више касте су сматрале да шундре немају душу, па нису могли учествовати у верским обредима. Данас, то су радници.
5. Парије – популарни „Недодирљиви“; били су одбачени из кастинског система; сматрало се да парије нису достојни да живе у заједници са осталим кастама због посла који су обављали. Данас, они су приморани да раде најтеже послове. Они раде са крвљу, чисте и склањају мртве животиње са улица. Њихов посао је и да ушивају коже, пале лешеве, чисте тоалете...

КАРАКТЕРИСТИКЕ КАСТИНСКОГ СИСТЕМА

Припадање одређеној касте стицало се једино по рођењу. Премештање у вишу класу је било дозвољено једино у ретким случајевима. Припадници исте касте су се међусобно венчавали и рађали децу која су постајала чланови исте касте. Ова прастара заблуда да су људи рођени неједнаки је јача него модерни закони. Иако индијски закон забрањује овакав вид дискриминације, Хиндуизам, религија 80 % Индијаца, управља свакодневним животом својим строгим кодексима. Кастински систем има и свој приручник. Мануови закони, написани пре 2000 година од стране Браманских свештеника, говоре свакој касте шта може јести, с ким се може венчавати, како одржавати хигијену итд. Овај закон је увучен у кожу сваког Индуса.

Међутим, кастински систем је сушта супротност чак и неким деловима Мануових закона јер се у њима остављао слободан избор за венчавање и обедавање (Gandhi, 1954).

На примеру у Мајсору, М. Н. Сринивас (M. N. Srinivas) је утврдио главне критеријуме за доминацију једне касте над осталима на локалном нивоу. То су, по редоследу, економска снага, политичка снага, ритуална чистоћа, те бројност. Дакле, каста која доминира не мора бити виша према ритуалној хијерархији, а присуство образованих и висок степен запослености такође могу бити пресудни. Понекад један клан из доминантне касте контролише већи број села на једном простору, решава спорове у оквиру своје, те осталих касте. Моћ им се огледава у норми, која обесхрабрује сељане да правду траже од локалне власти, судства или полиције ван њиховог села. Чланови доминантне касте из имућних породица су представници села у контакту са званичницима.

Сринивас је увео појам санскритизације у индијску социологију, која означава процес у којем особе из нижих касте колективно покушавају да прихвате обичаје и веровања горњих касте, како би стекли виши статус. То указује на процес културне покретљивости, која се одиграва у традиционалном друштвеном систему Индије. Истраживањем у Карнатаки, Сринивас је утврдио да су циљу повећања своје позиције у хијерархији, чланови нижих касте престајали да једу месо, пију алкохол и жртвују животиње свом божанству. Они су опонашали Брамане у облачењу, исхрани и ритуалима, све како би могли имати виши положај на лествици каста у оквиру једне генерације. Санскритизација се обично јавља у групама који уживају политички и економску моћ, али нису високо у ритуалној хијерархији. Маким Мериот (Maskim Marriot) примећује да су ови обичаји често само додавани традиционалним, а не замењивани. Харолд Гоулд (Harold Gould) тврди да покретачка снага санскритизације није културна имитација сама по себи већ израз револта против социоекономских лишавања јер су људи понекад спремни да се одрекну својих навика и обичаја и прихвате туђе зарад бољег живота (www.sociologyguide.com/social-stratification).

ПОЛИТИКА КАСТИ У САВРЕМЕНОЈ ИНДИЈИ КАО УЗРОК СУКОБА

У последњих неколико деценија, како се економски развој убрзавао, а пољопривредни сектор губио на значају, дошло је до осипања припадника виших каста из тих сектора. Индијски Хинду политичари и административна елита, која је некада припадала вишим кастама (Нехру или елита Конгресне партије), сада је садржавала политичаре и из нижих каста који су стремили и ка утицајнијим државним функцијама, као на пример у државама Бихар и Утар Прадеш. Пошто индијски закон не одобрава формирање каста, он тежи да се формирају административни одбори унутар власти са измешаним вишим и нижим кастама.

Ипак, ове измене нису довеле до нестанка каста из индијског друштва и политике. Идентитети засновани на друштвеним кастинским карактеристикама и даље одређују живот огромног броја Индијаца. Овакво стање обично је примећено у областима као што су: одредбе у пожељним брачним партнерима, друштвена предузећа, као и тежња ка смањивању огромног капитала који се налази у рукама браманских свештеника. Овде се могу уочити две интересантне појаве које демонстрирају начин на који су се идентитети засновани на одређеним слојевима помешали са световним државним институцијама у савременој Индији. Прва је везана за понашање бирача, а друга укључује „позитивну акцију“ проширивања овлашћења нижих индијских каста.

Свака каста је покушавала да прошири своја овлашћења и у погледу на изглед баналних примера као што је обедовање са другим кастама или подкастама јер чак и припадници шундри или парија нису јели заједно уколико припадају различитим занимањима као на пример: чистачи, фармери, уљари, кожари итд (Mauser, 1960).

Прва појава се огледала у томе да су одређени припадници нижих каста гласали за припаднике виших каста у замену за одређене ресурсе. Ова нека врста поткупљивања била је уочена одмах после проглашења независности Индије и постала је узрок сукоба највише између припадника исте касте. Тада када су велепоседници из виших каста добили шире ингеренције почели угњетавати ниже, пре свега, руралне касте и то је довело до сукоба. Ипак, антрополошке и социолошке студије система каста у Индији показале су да нема правила у указивању подршке једне касте другој и да су све даље прогнозе немогуће (Srinivas, 1996).

Друга појава индијске политике је политика прилагођена давању повластица члановима из нижих каста, које су се сматрале подређеним. Иако је кастински систем био званично напуштен од стране индијских лидера, едуковани Хиндуси из виших слојева су доминирали како у Конгресној партији тако и у другим административним одборима, као и у институцијама високог образовања. Зато је почет програм „позитивне акције“, како би чланови нижих каста а поготово пропадници „недодирљивих“ (око 20% популације) придобили добили широк спектар специјалних привилегија приликом запошљавања и образовања. Поред тога, чланови каста које су биле у нешто бољем положају (сељаци или занатлије које представљају 25% популације) али и даље

су се сматрали „назадним кастама“, добили су неке повластице али не тако широке. Ова појава је постакла сукобе између виших и нижих каста јер више касте нису пристајале на шире ингеренције нижих каста. С друге стране, ниже касте су прионуле да докажу своја права да су у подређеном положају како би добиле што више повластица. То је постакло побуне.

Неке подкасте као што је Намашундра покушале су имати одвојен идентитет од Шундри да се издигну на виши ниво и нису бирале средства да то и ураде (Bose, 1976).

ИНДИЈА У ПЛАМЕНУ СУКОБА

За време власти Британаца у Индији, кастински систем је био још више изражен јер су Британци хтели да држе Индусе у покорности. Управо из тог разлога дешавале су се побуне:

1. Побуна племена Халба—(1774–79);
2. Бопалпатнамска борба—(1795);
3. Побуна племена Бил—(1822–1857);
4. Паралкотска побуна—(1825);
5. Тарапурска побуна—(1842–54);
6. Побуна племена Марија—(1842–63);
7. Прва борба за слободу—(1856–57);
8. Побуна племена Бил, започет од стране Тантја Топе у Бансвари—(1858);
9. Буна Кој- (1859);
10. Гондска побуна, започет од стране Рамџи Гонда у Адилабаду- (1860);
11. Побуна племена Мурија—(1876);
12. Побуна Рани—(1878–82);
13. Бумкал- (1910).

У данашње време, од најагресивнији каста су свакако најугроженији Далити. Када се помињу Далити долазимо до невероватног податка да је у периоду 1992–2000. године над припадницима ове касте извршено 252.370 случајева изазивања сукоба, криминала пљачки и убиства (Thorat, Venkatesan, 2004).

Ако погледамо просек по години у поменутом десетогодишњем периоду долази до следећих бројки злочина почињених над Далитима: 553 убиства, 2990 случајева рањавања, 184 киднаповања, 127 пљачки, 1485 кршења људских права и др. (Thorat, Venkatesan, 2004).

Око 94% насиља се дешава у 11 индијских држава. Најзначајније су Утар Прадеш, Раџастан и Маджа Прадеш, али ту су и Андра Прадеш, Карнатака, Тамил Наду, Керала, Гуџарат и Махараштра. У просеку сваки сат се нападне један Далит, дневно се силују три Далит жене, двоје се убије, две куће Далита се запали (www.imadr.org/project/dalit/atrocitiy.html).

Једна од агресивнијих каста је Гуџар. Агресивни проповедници из ове касте често долазе у сукоб са полицијом, поготово у држави Раџастан. Тада је за само три дана страдало 37 људи у сукобима полиције и чланова касте па је и Влада Индије морала да реагује. Чланови касте Гуџар затражили су од владе да им се при-

Табела 1: Сви злочини против Далита од 1992. до 2000. године

Table 1 – All crimes against Dalits 1992-2000.

Тип злочина	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	Укупно
Убиство	616	510	546	571	543	513	516	506	526	4847
Силовање	849	798	992	873	949	1037	923	1000	1083	8504
Отмица	213	246	251	276	281	243	253	228	268	2259
Оружана крађа	81	102	78	70	90	58	49	36	38	602
Провала	265	197	259	218	213	162	150	109	108	1681
Подметнут пожар	406	369	533	500	464	389	346	337	290	3634
Наношење повреда	/	/	4542	4544	4585	3860	3809	3241	3497	28078
*	2900	2531	1731	1528	1417	1216	724	678	672	13397
**	/	/	14938	13925	9620	8070	7443	7301	7386	68683
Остало	19592	20220	10038	10492	13278	12396	11425	11657	11587	120685
Укупно	24922	24973	33908	32997	31440	27944	25638	25093	25455	252370

**Нарушавање цивилног права **Нарушавање власничког права*

Извор: Злочин у Индији, Национална управа за криминал, Министарство унутрашњих послова, Влада Индије, Њу Делхи, 1992-2000

Табела 2: Категорије злочина по државама против Далита 2000.године

Table 2 – Categories of crimes of states against Dalits in 2000

Држава	Убиство	Наношење повреда	Силовање	Отмица	Оружана пљачка	Провала	Подметнут пожар	*	**	Остало	Укупно
Андра Прадеш	29	323	53	9	2	0	8	284	529	345	1582
Бихар	4	244	17	5	2	3	12	6	220	228	741
Карнатака	10	13	14	2	0	0	1	95	1073	10	1218
Керала	7	126	65	0	1	0	4	0	146	118	467
Мадја Прадеш	45	798	289	26	5	8	27	27	539	2867	4631
Махарашатра	2	16	49	4	1	2	5	98	128	184	489
Ориса	14	47	6	0	0	0	3	0	147	158	375
Панџаб	0	4	8	2	0	0	0	0	13	3	30
Раџастан	48	153	128	13	1	3	49	0	454	4341	5190
Тамил Наду	12	654	17	1	0	1	0	103	148	90	1296
Утар Прадеш	302	761	346	163	23	65	142	18	2683	2096	6599
Укупно	473	3139	992	225	35	82	251	631	6350	10440	22618

**Нарушавање цивилног права **Нарушавање власничког права*

Извор: Извештај, Национална комисија званичне касте и званична племена, Влада Индије, Њу Делхи, 1999-2000 & 2000-2001.

зна статус ниже касте како би добили повластице у парламенту, државним законодавним телима, сеоским већима, државним службама и високом образовању.

Свакако да су сукоби и злочини, као и страховање за егзистенцију утицали и да се велики број Индуса исели у иностранство пре свега индустријски развијеније земље у потрази за бољим животом.

Број држављана Индије, који су у периоду 1980–2005, по основу непоштовања основних људских права, прогона и страха за живот, затражили азил у индустријализованим државама је 246.017. Претпостављамо да одређени проценат представљају управо представници нижих, угњетаваних каста. Од укупног броја азиланата, њих највише аплицирало је у Немачкој (32,3%), затим у САД (14,4%), Уједињеном Краљевству (11,8%), Канади (7,7%), Аустрији (6,9%), Француској (5,9%) и Белгији (5,7%) (Цветановић, 2009).

ЗАКЉУЧАК

У данашњем индијском друштву два су горућа проблема – однос између различитих класа или каста, те између различитих верских група. Трзавице постоје у свакодневици, иако Индијски Устав гарантује исти статус и права свим својим грађанима, у пракси то није увек случај. Само функционисање кастинског система је, признаћемо, изгубио своју оправданост у савременим условима. То је само једна од многих историјских тековина људског друштва, које се слепо држимо, не осврнувши се око себе. Образовање, свест људи, правда за све, побољшање економских услова и подједнака шанса за запослење би требало да у наредним декадама ставе тачку на проблеме и конфликте у оквиру кастинског система у Индији.

Упркос напорима Владе Индије да се кастински систем коначно укине, насиља и немири се и даље настављају. У раду су приказани и аргументовани примери сукоба и насиља које су починињени над припадницима само једне касте, а оваквих случајева има много више од наведеног репрезентативног узорка. Религија и Мануови закони и даље имају велики утицај на припаднике поготово нижих каста. Добра вест је да се све више младих окреће против заосталог кастинског система и усмерава ка модерним вредностима.

ЛИТЕРАТУРА

1. Bose, N.K. (1976): *The Structure of Hindu Society*, Sangam Books, New Delhi
2. Цветановић. М. (2009): Азиланти у индустријализованим државама у периоду 1980–2005. Магистарска теза у рукопису. Универзитет у Новом Саду, Природно-математички факултет, Департман за географију, туризам и хотелијерство
3. *Combatting Caste* (2005). *New Internationalist*, No. 380, July 2005, Oxford
4. Gandhi, M.K. (1954): *The removal of Untouchability*, Navajivan Publishing House, Ahmedabad

5. Јаћимовић, В. (1984): Становништво Индије, Српско географско друштво, Глобус, Београд
6. Mayer, C. A. (1960): Caste and Kinship in Central India, Routledge and Kegan Paul Ltd., London
7. Srinivas, M.N. (1996): Caste- it's twentieth century Avatar, Penguin Books India Ltd., New Delhi
8. Thorat, S., Venkatesan, S. (2004): Caste Conflict, Poverty and Human Development In India, Indian Institute of Dalit Studies, New Delhi
9. www.imadr.org/project/dalit/atrocity
10. www.mayukhi.com
11. www.sociologyguide.com/social-stratification

**Срдачно се захваљујемо Амбасади Индије у Београду
на уступљеној литератури и указаном поверењу.**